

Problemer for Højskolearbejdet, og nye Oplysningsfaktorer som Film, Radio, Presse og Biblioteker har ændret Oplysningens Kaar. Alle disse Forhold har ikke kunnet forblive uden Indflydelse paa Højskolen og har nødvendiggjort en Tilpasning, som i det ydre har vist sig gennem Forbedringer af Skolernes Bygninger og Indretning. I Undervisningen har Udviklingen medført, at Foredraget de fleste Steder knap indtager saa stor en Plads i Undervisningen som tidligere, og at der nu lægges mere Vægt paa Samtaletimer, Studiekredse og Elevernes Selvarbejde. Ligeledes er de historiske Fag, som stedse har været Højskolens Hovedfag, nogle Steder indskrænket til Fordel for mere aktuelle Fag som Samfundslære og Erhvervsgeografi.

Selvom der saaledes er sket en Forgrening af Højskolerne og inden for de enkelte Højskoler Ændringer i deres Undervisning og Arbejdsmaade, har Højskolerne — uanset deres religiøse eller samfundsmæssige Særpræg og mere eller mindre faglige Indstilling — som Helhed fastholdt den oprindelige Tanke om en menneskelig-folkelig Oplysning, tjenlig til at udvikle Elevernes Personlighed, og først i anden Række lagt Vægt paa faglig Dygtiggørelse.

I omtrent 100 Aar har den danske Folkehøjskole bestaaet* og øvet sin Gerning blandt dansk Ungdom. I Aarene fra 1844 til 1938 har der været oprettet ialt 159 Højskoler, hvoraf 101 atter er nedlagt, og 44 Landbrugsskoler, hvoraf 23 atter er nedlagt. I samme Tidsrum har Højskolerne og Landbrugsskolerne været besøgt af ca. 468 000 Elever.

Da Eleverne — hvis store Flertal har været de unge fra Landbostanden — saa godt som alle er vendt tilbage til det praktiske Liv, er Skolernes Paavirkning gennem dem naaet ud til næsten alle Omraader af Folkelivet og har sat sit Præg paa Folkeoplysningen og den almindelige Samfundsudvikling.

Mest har Højskolerne uden Tvivl betydet for de enkelte Elevers personlige Udvikling ved at hjælpe dem til at klare deres Syn paa menneskelige og samfundsmæssige Problemer og vække deres Lyst til Forstaaelse, Viden og Udvikling. Præsten og Folke-mindeforskeren H. F. Feilberg har udtrykt dette saaledes: „Helt igennem er Jævnmaalet af Folkets Intelligens løftet.“

Højskolerne har haft megen Betydning for *Hjemmenes* og for *Sognenes* Liv. Det har oftest været gamle Højskoleelever, der satte sig i Spidsen for Opførelsen af Forsamlingshuse og Oprettelse af Foredrags-, Ungdoms- og Gymnastikforeninger, og som bidrog til Opretholdelse af en udstrakt Mødevirksomhed ad Frivillighedens Vej.

Højskolernes Betydning for *Bondestandens praktiske Fremskridt* er ofte og med Rette fremhævet — og hertil kan i en nyere Tid føjes Højskolens Betydning for *Arbejderbevægelsen og Arbejderoplysningen*. Det er en Kendsgerning, at de fleste af Andelsbevægelsens Foregangsmænd er at finde blandt Højskolernes Lærere og Elever. Højskolernes Betydning for Andelsbevægelsen — som bar den for hele det danske Samfund nødvendige Omlægning af Landbrugsproduktionen i sidste Menneskealder af forrige Aarhundrede — bestaar deri, at de har været med til at berede Sindene til et frivilligt Samarbejde paa Selvstyrets og Solidaritetens Grund og give Befolkningen den nødvendige Udvikling dertil. Højskolernes Betoning af det folkelige som det, der angaar hele Folket, har bidraget til at skabe det Samfundssind, som blev Jordbunden for Andelsbevægelsens Vækst.

At det *nationale* Liv i Danmark og særlig i Sønderjylland staar i Gæld til Grundtvig for hans fremsynede Tanker om dansk Sprogs og Kulturs Betydning for alt dansk Liv og til Højskolen for dens Virkeliggørelse heraf siden Rødding Højskoles Oprettelse, har altid været anerkendt. Forstaaelsen af, hvor dybtgaaende denne Betydning er, har vel